

1 Öre av Silver under Frihetstiden

En inventering

SAMMANFATTNING

Detta är en inventering av 1-öresmynt av silver som präglades under frihetstiden (1719 – 1772), alltså den tid som stäcker sig från riksdagens avskaffande av enväldet 1719 till Gustav III:s statsvälvning 1772. Mynten slogs under regenterna Ulrika Eleonora (1718 - 1720), Fredrik I (1720 - 1751) och Adolf Fredrik (1751 - 1771) och då årligen från 1720 till 1737 och sedan med ett till fyra års mellanrum fram till och med 1761. Mynten uppges ha en diameter av ca. 17,5 - 18,0 mm, väga ca. 1,20 gram och ha en silverhalt av 194/1000. Åtsidan har regentens krönte monogram delvis omslutet av korslagda kvistar med bladverk och bär. Frånsidan har tre kronor som delar årtal och valör och nederst finns en myntmästarinitial.

Sammanlagt gjordes 3 672 registreringar av årtal på mynt avsedda för försäljning från auktionskataloger, lagerlistor, hos handlare och från flera källor på nätet. De fyra åren med flest registreringar är inte förvånande de med flest antal präglade mynt. År 1723 har 520 registreringar, 1722 har 481, 1732 har 340 och 1733 har 346 registreringar. Det är dock något förvånande att 1722 nästan har lika många registreringar som 1723 trots att det präglades nästan dubbelt så många ettöringar 1723 som 1722. De tre åren med minst antal registrerade mynt var 1729, 1749 och 1757 med 19, 23 respektive 26 registreringar. Det låga antalet beror delvis på en relativt låg produktion dessa år men beror också på relativt lågt antal registrerade mynt per antal präglade mynt.

Inventeringen konfirmerar den utbredda vetskapen om att det är en stor variation i utseende av mynten under framför allt Fredrik I:s drygt 30-åriga regeringsperiod. Under denne kung kunde sex åtsidegrupper särskiljas genom framförallt genom skillnader av monogrammet och bladens utseende och under perioden 1723 - 1730 också om kvistarna var enkla eller flätade. Åtsidevarianter skildes framförallt åt genom antalet bär på kvistarna.

Sammanlagt klassificerades 2 042 mynt i en variantfrekvensstudie; 109 från Ulrika Eleonoras tid, 1 665 från Fredrik I:s tid och 268 från Adolf Fredriks tid. Därefter har ytterligare mynt klassificerats. I det följande ges det totala antalet och med antalet i variantfrekvensstudien inom parentes. Alla silver 1-ören från Ulrika Eleonoras tid vid makten hade en och samma åtsida som kombinerades med två olika frånsidor vilket då resulterar i två varianter. Mynt från Fredrik I tid hade 88 (86) olika åtsidor, varav 25 (24) användes under två eller flera år, 132 (129) olika frånsidor och 176 (170) olika varianter, alltså mynt med en specifik åtsida och en specifik frånsida. Det föreslås att Fredriks åtsidor kan delas in i sex grupper efter monogrammet, kvistars och bladens utseende. Under Adolf Fredriks regering var antalet åtsidor 13 (13), frånsidor 13 (13) och 15 (15) varianter. Sammanlagt under frihetstiden kunde alltså 102 (100) åtsidor, 147 (144) frånsidor och 193 (187) myntvarianter påvisas.

I variantfrekvensstudien med 2 042 mynt varierade antalet registreringar per åtsida mycket. De fem åtsidor med flest registreringar hade 109, 60, 58, 55 och 52 registreringar. Fem åtsidor hade endast en registrering och en åtsida har påvisats efter studiens slut. Stor variation i antal registreringar ses också för frånsidor och varianter. Antal registreringar för båda toppar med 79, men hela 14 varianter och 7 frånsidor har endast en registrering. Studien gör därför inte på något sätt anspråk på att ha identifierat alla åtsidor, frånsidor och varianter som finns.

Med några enkla beräkningar skattades hur många mynt som präglats med de 41 åtsidestampar som enbart användes under åren 1722, 1723, 1732 och 1733. Resultaten visar på en stor spridning av antalet präglade mynt för enskilda åtsidor, från drygt 4 000 till drygt 242 000. Medelvärdet var drygt 101 000 och standardavvikelsen 61 000. Medianvärdet var 91 700.